

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม*

DISSEMINATION OF BUDDHISM BY DHAMMADUTA BHIKKHUS IN KAMPHAENG SAEN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE

พระครูปฐมวชิราวุฒินัน (ไพฑูรย์ พนมสวय), พระครูสังฆกิจวิริยะ (ปราบศึก อุทัย), พระมหาวิเชียร สุธีโร

Phrakhru Pathomwachiranuwat (Phaithoon Phanomsuay),

Phrakru Sanghakijwiriya (Prabsuek Udayo), Phramaha Wichian Suthiro

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: phrakhrupathomwachiranuwat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต 2. เพื่อศึกษากระบวนการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้กำหนดนโยบาย กลุ่มเจ้าคณะผู้ปกครอง กลุ่มตัวแทนพระธรรมทูต กลุ่มตัวแทนข้าราชการ และกลุ่มตัวแทนประชาชน ด้วยการเลือกแบบเจาะจงตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 18 รูปหรือคน ได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่มีค่าดัชนีวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ 1.00 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไป การวิเคราะห์ SWOT แสดงให้เห็นว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีจุดแข็งด้านทำเลที่ตั้งเหมาะสม เครือข่ายวัดเข้มแข็ง และพระธรรมทูตมีความรู้ลึกซึ้ง จุดอ่อนคือขาดแคลนพระธรรมทูต ช่องว่างระหว่างวัย และจำกัดด้านเทคโนโลยี โอกาสจากการเติบโตของเทคโนโลยีดิจิทัล ความสนใจการปฏิบัติสมาธิ และการท่องเที่ยวเชิงศาสนา อุปสรรคคือภาวะเศรษฐกิจถดถอย การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำบุญ และจำนวนพระสงฆ์ลดลง 2. กระบวนการเผยแผ่ ใช้ระบบ PDCA ในการบริหารจัดการ ครอบคลุมการวางแผน (วิเคราะห์สภาพแวดล้อม กำหนดวิสัยทัศน์ ระบุกลุ่มเป้าหมาย) การปฏิบัติ (เตรียมทรัพยากร บริหารทีม สร้างความร่วมมือ พัฒนาสื่อดิจิทัล) การตรวจสอบ (เก็บข้อมูล วิเคราะห์ผล ประเมินความพึงพอใจ) และการปรับปรุง (วิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ กำหนดมาตรการแก้ไข) 3. แนวทางเผยแผ่ ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร (ความรู้ลึกซึ้งในธรรม ทักษะสื่อสารใช้เทคโนโลยี) สาร (หลักธรรมพื้นฐานเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ภาษาเข้าใจง่าย) ช่องทางสื่อสาร (เทศน์ สื่อออนไลน์ กิจกรรมวัฒนธรรม) และผู้รับสาร (เข้าใจความหลากหลาย สร้างการมีส่วนร่วม) การบูรณาการทั้งสี่องค์ประกอบจะทำให้การเผยแผ่มีประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืน

คำสำคัญ: การเผยแผ่; พระพุทธศาสนา; พระธรรมทูต

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study and analyze the general conditions of Buddhism dissemination by Dhammaduta Bhikkhus, 2. To study the process of Buddhism

*Received August 6, 2025; Revised August 6, 2025; Accepted September 2, 2025

dissemination by Dhammaduta Bhikkhus, 3. To propose approaches for Buddhism dissemination by Dhammaduta Bhikkhus at Kamphaeng Saen District, Nakhon Pathom Province. The research methodology was qualitative research, collecting field data from policy makers, groups of Sangha administrators, groups of Dhammaduta representatives, groups of government official representatives, and groups of citizen representatives through purposefully selection based on the characteristics of being appropriate group representatives, totaling 18 monks or persons. A structured interview script was used with a content validity index for the entire scale (S-CVI) equal to 1.00 as a tool for data collection, with data analyzed using contextual content analysis techniques.

The research findings by SWOT analysis revealed three main aspects: 1. regarding general conditions, SWOT analysis demonstrated that Buddhist dissemination has strengths in strategic location, strong monastery networks, and profound Dhamma knowledge Dhammatuta. Weaknesses included shortage of Dhammaduta bhikkhus, generational gaps, and technological limitations. Opportunities arose from digital technology growth, increased interest in meditation practice, and religious tourism development. Threats encompassed economic recession, changing merit-making behaviors, and declining numbers of monks. 2. Concerning dissemination processes, the PDCA management system was employed: covering Plan (environmental analysis, vision setting, and target group identification), Do (implementation, resource preparation, team management, partnership building, and digital media development), Check (monitoring, data collection, result analysis, and satisfaction assessment), and Act (improvement, problem analysis, priority setting, and corrective measure establishment). 3. Regarding dissemination approaches, four components were integrated: message sender; (profound Dhamma knowledge, communication skills, technology utilization), Message; content (fundamental Buddhist principles, target group appropriateness, accessible language), Channel; communication channels (sermons, online media, cultural activities), and message Receivers (diversity understanding, participation creation). The integration of all four components ensured maximum effectiveness and sustainability in Buddhism dissemination efforts.

Keywords: Dissemination; Buddhism; Dhammaduta Bhikkhus

บทนำ

การดำเนินงานของพระธรรมทูตในยุคพุทธกาลมีจุดเริ่มต้นภายหลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว พระองค์ได้เริ่มพระราชกรณียกิจในการเผยแผ่พระศาสนา โดยในระหว่างฤดูฝนแรกได้ทรงรวบรวมและปลูกฝังความรู้ความเข้าใจแก่พุทธสาวกจำนวน 60 องค์ พระองค์ได้ทรงให้การศึกษาอบรมและปฏิบัติธรรมแก่พระสาวกเหล่านั้นจนเพียงพอที่จะสามารถออกไปขยายพระพุทธศาสนาได้ เมื่อสิ้นสุดพรรษาแรก พระองค์ทรงเรียกประชุมพระสาวกทั้งหมดเพื่อมอบหมายภารกิจให้แยกย้ายไปเผยแผ่พระธรรมในดินแดนต่าง ๆ การประชุมครั้งนั้นถือเป็นการปฐมนิเทศสำหรับกลุ่มพระธรรมทูตรุ่นแรก ซึ่งเป็นต้นแบบสำคัญสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ในปัจจุบัน “คูกริกษุ

เหล่านี้ เราได้หลุดพ้นแล้วจากข้อผูกมัดทั้งปวง ทั้งของเทพและของมนุษย์ พวกเธอทั้งหลายก็ได้หลุดพ้นแล้วจากข้อผูกมัดทั้งปวงทั้งของเทพและของมนุษย์เช่นเดียวกัน จึงเดินทางไปตามทิศทางต่าง ๆ เพื่อคุณประโยชน์และความผาสุกแก่ประชาชนมากมาย เพื่อการเมตตาต่อสรรพโลก เพื่อผลดีและความสุขสวัสดิ์แก่ทั้งเทพดาและมนุษยชาติ ขออย่าให้สองคนเดินไปในทิศทางเดียวกัน จึงประกาศธรรมที่ดั่งงามตั้งแต่เริ่มต้น งามในระหว่างและงามในอวสาน จงเผยแผ่พรหมจรรย์อันครบถ้วนทั้งความหมายและถ้อยคำ บริสุทธิสมบูรณ์ ในหมู่ชนมีสัตว์ที่มีกิเลสผูกพันเพียงเล็กน้อยอยู่ แต่หากไม่ได้ฟังธรรมแล้ว ย่อมเสื่อมไป ส่วนผู้ที่เข้าใจธรรมอย่างถ่องแท้จะปรากฏขึ้น ดูกฤกษุทั้งหลาย ส่วนเราจะเดินทางไปยังตำบลอรุเวลาเสนานิคม เพื่อประกาศธรรม” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้ทรงวางแนวทางและวิธีการสำหรับพระสาวกในการประกาศธรรม ประกอบด้วยหลักการสำคัญดังนี้ ผู้แสดงธรรมจะต้องเป็นบุคคลที่มีศีลธรรมความประพฤติดี นำเสนอเนื้อหาด้วยเหตุผลที่เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้นตอน อธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจได้อย่างชัดเจนในแต่ละหัวข้อ การแสดงธรรมต้องเกิดจากจิตใจแห่งเมตตาและมุ่งหมายเพื่อประโยชน์สุขของผู้รับฟัง ไม่ประกาศธรรมเพราะต้องการลาภยศหรือการเคารพนับถือและไม่แสดงธรรมในลักษณะที่ยกย่องตนเองและดูถูกผู้อื่น หรือข่มขู่คุกคามบุคคลอื่น (อง.ปญจก. (ไทย) 22/159/263) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสันติสุขให้แก่มหาชนเป็นสำคัญ พระพุทธองค์ทรงวางหลักการและวิธีการให้เป็นรูปธรรมขึ้นมารองรับ หลักการสำคัญที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติขึ้นมารองรับคือพระธรรมวินัย เพื่อให้พระสาวกได้ประพฤติและปฏิบัติตนได้ถูกต้องในฐานะพระธรรมทูตหรือทูตแห่งธรรม เพื่อทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงมหาชนมากที่สุด ประเทศไทยได้จัดตั้งโครงการพระธรรมทูตเพื่อสนับสนุนงานคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรมและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นพันธกิจหลักของพระธรรมทูตที่ไม่ควรแสวงหาลาภสักการะ แต่มุ่งเน้นการขยายธรรมะให้เป็นแสงสว่างทางปัญญาและอนุเคราะห์ชาวโลกการขับเคลื่อนธรรมจักรให้เจริญรุ่งเรืองต้องอาศัยคุณสมบัติห้าประการสำคัญ คือ ัมมัญญูตาหรือความรู้ในหลักธรรมและความจริง อัตถัญญูตา คือ ความเข้าใจในความหมายและประโยชน์ของธรรมะ มัตตัญญูตา คือ ความรู้จักประมาณและความพอดี กาลัญญูตา คือ ความรู้จักเวลาและโอกาสที่เหมาะสม และปริสัณญูตา คือ ความเข้าใจในชุมชนและการปฏิบัติตัวที่เหมาะสม

พระธรรมทูตอำเภอกำแพงแสนมีการจัดโครงสร้าง กระบวนการ และพัฒนาการที่เป็นระบบ โดยพระธรรมทูตที่มีคุณสมบัติครบถ้วนทั้งห้าประการจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ในปัจจุบันอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม มีการจัดโครงสร้างองค์กรพระธรรมทูตที่ชัดเจนและเป็นระบบ โดยมีพระครูอมรบุญญารักษ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอกำแพงแสนและเจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำจืด เป็นหัวหน้าพระธรรมทูตฝ่ายอำนวยการ ส่วนพระครูโกศลธรรมรัตน์จากวัดวังน้ำเขียว ทำหน้าที่เป็นรองหัวหน้าพระธรรมทูตฝ่ายอำนวยการ พร้อมด้วยพระธรรมทูตฝ่ายปฏิบัติการจำนวนสามรูป กระบวนการทำงานของหน่วยปฏิบัติงานพระธรรมทูตมีระบบที่เป็นขั้นตอน เริ่มจากการออกปฏิบัติงานตามตารางที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากนั้นจึงจัดทำรายงานสรุปกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเสนอต่อกองงานพระธรรมทูตประจำอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม การรายงานผลนี้เป็นส่วนสำคัญในการติดตาม ประเมิน และพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บทบาทหลักของพระธรรมทูตคือการแสดงธรรมเพื่อวัตถุประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่และขยายผลไปยังทวีปและประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ในประเทศไทย การปฏิบัติงานของพระธรรมทูตได้เริ่มต้นขึ้นใหม่เมื่อกรมการศาสนาได้ฟื้นฟูและจัดให้มีงานพระธรรมทูตขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2507-2508 โดยมีความมุ่งหมายให้ประชาชนยึดมั่นในพระพุทธศาสนา มีศีลธรรมเป็นหลักในการดำเนิน

ชีวิต รวมทั้งมีความเคารพต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ยังมุ่งส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ที่มีนับถือศาสนาต่าง ๆ

การริเริ่มงานพระธรรมทูตในช่วงแรกเป็นการทดลองปฏิบัติงานโดยอาราธนาพระเถระผู้ทรงคุณวุฒิเป็นหัวหน้าคณะอำนวยการ และจัดส่งพระสงฆ์ไปประกาศพระศาสนาตามพื้นที่ต่าง ๆ เมื่อผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ มหาเถรสมาคมจึงมีมติรับรองให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบพระธรรมทูตเป็นกิจกรรมประจำและได้จัดตั้งกองงานพระธรรมทูตอย่างเป็นทางการ ซึ่งกลายเป็นรากฐานสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน แต่เมื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระธรรมทูตในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เริ่มจากความไม่ชัดเจนในบทบาทหน้าที่ เนื่องจากพระธรรมทูตบางองค์ยังขาดความเข้าใจในภารกิจหลักของตน ทำให้การปฏิบัติงานไม่มีทิศทางที่ชัดเจน ปัญหาการขาดความรู้เชิงลึกเป็นอีกประเด็นสำคัญ โดยการบรรพชาในยุคปัจจุบันมักเป็นเพียงการทำหน้าที่ต่อผู้มีพระคุณ โดยขาดการศึกษาพระธรรมคำสอนอย่างจริงจัง พระสงฆ์ในปัจจุบันต้องแบกรับภาระงานทางโลกมากขึ้น จนไม่สามารถอุทิศเวลาเพื่อการปฏิบัติธรรมได้เต็มที่ ด้านการเงินพบปัญหาการสนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอ ค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติหน้าที่อย่างค่าเดินทางและค่าครองชีพสูงกว่าเงินสนับสนุนที่ได้รับ ประกอบกับกระบวนการเบิกจ่ายที่ล่าช้า จึงต้องใช้เงินส่วนตัวล่วงหน้า การขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยเป็นปัญหาสำคัญ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายภาพ และอุปกรณ์วีดิทัศน์ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่มีระบบการสื่อสารไร้สายและอินเทอร์เน็ตแพร่หลายทำให้จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเผยแผ่พระธรรมให้สอดคล้องกับยุคสมัยและตอบสนองความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จึงต้องอาศัยการวางแผนอย่างเป็นระบบและการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

การสืบต่อพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวและเป็นประโยชน์แก่อุบัติและความสุขแก่ชาวโลกเป็นหน้าที่ของพระภิกษุสามเณรทุกรูปที่จะต้องปฏิบัติตามกำลังความสามารถโดยฐานานุกรม เพราะภิกษุสามเณรมีความสำนึกและปฏิบัติกันมาโดยลำดับ พระพุทธศาสนาจึงเป็นมรดกสืบมาถึงทุกวันนี้ เมื่อโลกมีวิวัฒนาการมากขึ้น การปฏิบัติหน้าที่สืบต่อพระพุทธศาสนาจึงมีวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมโดยไม่ทิ้งหลักการคือพระธรรมวินัย เป็นที่นาชื่นชมยินดีที่พระสงฆ์แห่งสังฆมณฑลไทยที่ออกไปประกาศพระศาสนาในประเทศต่าง ๆ มีความรู้ความสามารถสูง จึงปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประกาศพระศาสนา (พระธรรมทูต) ได้ดังที่ปรากฏอยู่ทั่วโลก (สมเด็จพระพุทธปาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ), 2551) ดังนั้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคม พระธรรมทูตจึงมีบทบาทสำคัญในการนำหลักธรรมคำสอนมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตสมัยใหม่เพื่อให้การเผยแผ่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้วิจัยต้องการศึกษารอบแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต โดยจะศึกษาการเผยแผ่ของพระธรรมทูตในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เป็นกรณีต้นแบบ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงในบริบทที่แตกต่างกัน การศึกษานี้จะช่วยให้บทบาทของพระธรรมทูตเด่นชัดเป็นรูปธรรมและเป็นต้นแบบที่ดีของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

3. เพื่อนำเสนอผลของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งค้นหาต้นแบบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือ Best Practice

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 18 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1. กลุ่มเจ้าคณะผู้ปกครอง จำนวน 5 รูป 2. กลุ่มตัวแทนพระธรรมทูต จำนวน 5 รูป 3. กลุ่มตัวแทนหน่วยงานราชการ จำนวน 5 คน 4. กลุ่มตัวแทนนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำนวน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured In-Depth Interview) เพื่อศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการโดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมพบว่า การวิเคราะห์ SWOT การเผยแผ่พระพุทธศาสนา 1. จุดแข็ง ทำเลดี เครือข่ายวัดแข็งแกร่ง พระธรรมทูตมีความรู้และทักษะสื่อสารหลากหลาย เข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับการสนับสนุนจากชุมชน มีประสบการณ์เผยแผ่กว้างขวาง 2. จุดอ่อน พระธรรมทูตไม่เพียงพอ ช่องว่างระหว่างวัย ล้าหลังเทคโนโลยี ขาดแผนระยะยาว ประสานงานไม่ดี งบประมาณจำกัด เข้าถึงเยาวชนยาก 3. โอกาส เทคโนโลยีดิจิทัลเติบโต ความนิยมสมาธิ-มายด์ฟูลเนสเพิ่มขึ้น ท้องเที่ยวเชิงศาสนาขยายตัว ค้นหาความหมายชีวิต นโยบายการศึกษาสนับสนุน ชาวตะวันตกสนใจปรัชญาตะวันออก ระบบขนส่งพัฒนา 4. อุปสรรค เศรษฐกิจถดถอย พฤติกรรมทำบุญเปลี่ยน พระสงฆ์ลดลง ที่ดินวัดถูกรุกล้ำ ความเชื่อมั่นในความโปร่งใสลดลง ภัยไซเบอร์ ภัยธรรมชาติและสภาพอากาศแปรปรวน

2. กระบวนการในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า 1. ด้านการวางแผน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและบริบท กำหนดวิสัยทัศน์-พันธกิจ ศึกษาระบุกลุ่มเป้าหมาย กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ 2. ด้านการปฏิบัติตามแผน จัดเตรียมทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก สร้างและบริหารทีมงาน สร้างความร่วมมือทางการเงินกับชุมชน พัฒนาและใช้สื่อดิจิทัล 3. ด้านการตรวจสอบ เก็บข้อมูลผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ผลลัพธ์เทียบกับเป้าหมาย ประเมินความพึงพอใจผู้เข้าร่วม ติดตามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 4. ด้านการปรับปรุงแก้ไข วิเคราะห์สาเหตุปัญหาและจุดอ่อน จัดลำดับความสำคัญการแก้ไข กำหนดมาตรการและแผนปรับปรุง ปรับปรุงกระบวนการและวิธีการทำงาน

3. การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า องค์ประกอบการสื่อสารการเผยแพร่พระพุทธศาสนา 1. ด้านผู้ส่งสาร มีความรู้ลึกพระไตรปิฎกและหลักธรรม เข้าใจจิตวิทยาและพฤติกรรมมนุษย์ มีทักษะการสื่อสารและนำเสนอ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ รู้จักวัฒนธรรมและสังคมร่วมสมัย มีบุคลิกภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี 2. ด้านสาร นำเสนอหลักธรรมที่ถูกต้องแท้จริง ศึกษากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ใช้ภาษาเข้าใจง่าย ยกตัวอย่างและเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้อง ตอบสนองปัญหาสังคมปัจจุบัน 3. ด้านช่องทางการสื่อสาร เทคนิควิธีการในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ใช้สื่อสังคมออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัล จัดกิจกรรมและงานวัฒนธรรม พัฒนาเว็บไซต์และแอปพลิเคชันผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และของที่ระลึก ทำรายการวิทยุและพอดแคสต์ 4. ด้านผู้รับสาร เข้าใจความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย สร้างความสนใจและสนใจ เลือกเวลาที่เหมาะสม ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม สร้างการมีส่วนร่วม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง”การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม” สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในอำเภอกำแพงแสนมีจุดแข็งจากทำเลที่ตั้งเหมาะสม เครือข่ายวัดเข้มแข็ง พระธรรมทูตมีความรู้ลึกด้านพระพุทธศาสนา ทักษะการสื่อสารหลากหลาย และความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมรับการสนับสนุนจากชุมชน จุดอ่อนประกอบด้วย จำนวนพระธรรมทูตไม่เพียงพอ ช่องว่างระหว่างวัยและประสบการณ์ ขาดทักษะเทคโนโลยีสมัยใหม่ ไม่มีแผนงานระยะยาวที่ชัดเจน การประสานงานระหว่างวัดไม่มีประสิทธิภาพ และงบประมาณจำกัด ส่งผลให้เข้าถึงเยาวชนได้จำกัด โอกาสสำคัญคือการเติบโตของเทคโนโลยีดิจิทัล ความนิยมการปฏิบัติสมาธิและมายด์ฟูลเนส การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ความต้องการหาความหมายชีวิต นโยบายการศึกษาสนับสนุน ความสนใจปรัชญาตะวันออกของชาวตะวันตก และระบบขนส่งที่พัฒนา อุปสรรคหลักได้แก่ เศรษฐกิจถดถอย การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำบุญ จำนวนพระสงฆ์ลดลง การรุกรานที่ดินวัด ความเชื่อมั่นในความโปร่งใสลดลง ภัยไซเบอร์ และภัยธรรมชาติ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในพื้นที่จึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับยุคสมัย โดยใช้จุดแข็งเป็นฐาน แก้ไขจุดอ่อนใช้ประโยชน์จากโอกาส และเตรียมรับมือกับอุปสรรคอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุธรรมธวัชชัย ฐมขโย (มะที) (2565) เรื่อง กลยุทธ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์ของพระธรรมทูตไทย พบว่า การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นพันธกิจสำคัญที่ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่พุทธกาลเพื่อช่วยให้มนุษย์หลุดพ้นจากทุกข์ รูปแบบการเผยแพร่วิวัฒนาการตามยุคสมัย จากการสอนด้วยคำพูด การจาริกบนหิน การพิมพ์หนังสือ จนถึงยุคปัจจุบันที่มีพระไตรปิฎกและเว็บไซต์ธรรมะออนไลน์ การศึกษาในประเทศนอร์เวย์เผยให้เห็นปัญหาสองมิติ คือ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ผู้นำขาดความสามัคคี บุคลากรอาสาไม่เพียงพอ

นโยบายไม่เหมาะสม และการต่อต้านจากกลุ่มวัตถุนิยม ส่วนปัจจัยภายใน คือ ผู้เผยแพร่ขาดความรู้ในธรรมชาติทักษะการสอน และไม่เข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่น แนวทางแก้ไขมีสี่ประการ คือ พัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญ จัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ ปรับปรุงการบริหารจัดการให้เข้ากับนโยบายและสังคม และจัดหาเครื่องมือทันสมัยพร้อมสร้างฐานข้อมูลที่ถูกต้อง การเผยแพร่ในปัจจุบันจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี โดยยึดมั่นในหลักธรรมเป็นแกนหลักแต่ปรับวิธีการให้เหมาะสมกับยุคสมัย เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดในการนำมนุษยชาติไปสู่การปลดปล่อยจากทุกข์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอัสภรณ์ อคฺคณฺณชโย (สืบทลารบ) (2566) เรื่อง แนวทางการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทย วัดพระธรรมกายเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ธรรมทูตไทยในวัดพระธรรมกายเท็กซัส ประสบปัญหาสำคัญห้าด้าน ได้แก่ ขาดแคลนบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรม ไม่มีผู้นำศาสนากิจ ช่องทางสื่อสารไม่เพียงพอ ไร้เอกลักษณ์เฉพาะ และขาดทุนสนับสนุน ซึ่งสะท้อนถึงข้อบกพร่องในการวางแผน การบริหารจัดการ และการประสานงาน ยุทธศาสตร์แก้ไขมีสี่แนวทางหลัก คือ เผยแผ่ผ่านบุคคลทั้งพระสงฆ์และชาวบ้านที่มีความรู้ ใช้ประโยชน์จากวัดและสัญลักษณ์ศาสนาเพื่อหล่อเลี้ยงความเชื่อ ประยุกต์สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย และสร้างความผูกพันในชุมชนไทยและชาวอเมริกัน การปฏิบัติต้องอาศัยหลักสามอุดมการณ์ สี่วิธีการ และหกแนวทางที่สอดคล้องกับสภาพสังคมอเมริกัน เพื่อให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาบรรลุผลสำเร็จสูงสุดและมีความยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดสังวาลย์ เทวสโร (ศรีสุข) (2563) เรื่อง รูปแบบการบริหารงานเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำหรับวัดในกรุงเทพมหานคร พบว่า การศึกษาการบริหารการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดในกรุงเทพฯ โดยใช้หลักพุทธบริหารและการวิเคราะห์ SWOT พบว่ามีความเป็นระบบและครอบคลุม ประกอบด้วยสี่หลักการหลัก คือ การพัฒนารูปแบบการบริหาร การวางแผน การจัดองค์กร และการเผยแพร่ตามแนวพุทธบริหาร

2. กระบวนการในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า กระบวนการการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดไทยในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ กระบวนการงานเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามวงจร PDCA มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการเผยแพร่ที่มีกระบวนการตามหลักของวงจรคุณภาพ ซึ่งมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามทฤษฎีของการบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิเทศกัลยาณธรรม (ฐิติกร กลยาณธมโม) และคณะ (2564) เรื่อง การพัฒนาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดไทยในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า วัดไทยในแคลิฟอร์เนียมีจุดแข็งในด้านพระธรรมทูตที่มีความรู้ บรรยายภาษาเหมาะสม การได้รับการสนับสนุนจากสงฆ์ไทยและชาวพุทธอเมริกันที่มีศรัทธา แต่มีจุดอ่อนในการสื่อสาร การปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมตะวันตก และข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี โอกาสที่สำคัญคือความนิยมในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานและเสรีภาพทางศาสนา ขณะที่อุปสรรคได้แก่ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ปัญหาการคมนาคม และข้อจำกัดทางกฎหมาย กระบวนการเผยแพร่ประยุกต์หลัก PDCA (วางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุง) ร่วมกับพุทธวิธี 4 ส ได้แก่ สันติสนทนา (อธิบายชัดเจน) สมาทพนา (จงใจ) สมุตเตชนา (ปลุกใจ) และสัมปหังสนา (ปล่อยใจ) การพัฒนาเผยแผ่เน้นสี่องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสารที่สามารถผลิตสื่อธรรมะและใช้เทคโนโลยีออนไลน์ ข้อมูลที่หลากหลาย ช่องทางสื่อสารครอบคลุม และผู้รับสารได้รับการเตรียมพื้นฐานและประเมินผลเพื่อนำธรรมะไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุริยา วรเมธี และคณะ (2556) เรื่อง การศึกษาแนวคิดและหลักการเผยแพร่พระพุทธศาสนา พระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา พบว่า หลักการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในสหรัฐอเมริกาต้องอาศัยแนวคิดและวิธีการตามหลักพุทธโอวาท การแสดงธรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และการกำหนดเป้าหมายการเผยแผ่อย่างชัดเจน จุดประสงค์หลักคือเพื่อประโยชน์และความสุขของบุคคลทั้งที่เป็นชาวพุทธและไม่ใช่ว่าพุทธ โดยพัฒนาศักยภาพบุคคลให้สามารถ

ดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเองตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า และนำบุคคลให้มีชีวิตอยู่ในความไม่ประมาท ในส่วนของการปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข เป็นกระบวนการสำคัญที่แสดงถึง ประสิทธิภาพของการวางแผน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การดำเนินงานตามแผนอย่างเคร่งครัดและการติดตาม ตรวจสอบเพื่อแก้ไข เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาการเผยแพร่ตามกระบวนการ PDCA และสอดคล้อง กับงานวิจัยของบัญชายุทธ นาคมุขลินท์ (2557) เรื่อง แนวทางการพัฒนาศาสนทายาทที่พึงประสงค์ใน พระพุทธศาสนา พบว่า การบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยทฤษฎีและหลักการบริหารที่ประยุกต์ให้เข้ากับ สถานการณ์ พระพุทธเจ้าทรงใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารการเผยแผ่โดยอาศัยกระบวนการและ ทรัพยากรต่าง ๆ ปัจจุบันมีทฤษฎีสมัยใหม่หลายแขนง อาทิ ทฤษฎีองค์การ ภาวะผู้นำ และมนุษยสัมพันธ์ คณะ สงฆ์ได้จัดโครงสร้างองค์กรโดยให้ฝ่ายปกครองสนับสนุน มหาเถรสมาคมออกระเบียบการเผยแผ่ พ.ศ. 2550 ให้จัดตั้งศูนย์การเผยแผ่แห่งชาติและระดับจังหวัด ศูนย์การเผยแผ่จังหวัดอุทัยธานีได้นำทฤษฎีพุทธบริหารและ ทฤษฎีสมัยใหม่ของ Gulick, Urwick และเดมมิงมาประยุกต์ใช้ กฎธรรมชาติของพระพุทธเจ้า 5 ประการ มี ความเชื่อมโยงกับวิทยาการสมัยใหม่ ควรนำมาเป็นส่วนประกอบในการบริหาร การบริหารไม่มีแบบแผนคงที่ แต่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ หากมีแนวคิดและการบูรณาการเชิงบริหารที่เหมาะสม จะทำให้การบริหารองค์กร ได้ผลเหนือความคาดหมายและเผยแผ่คำสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

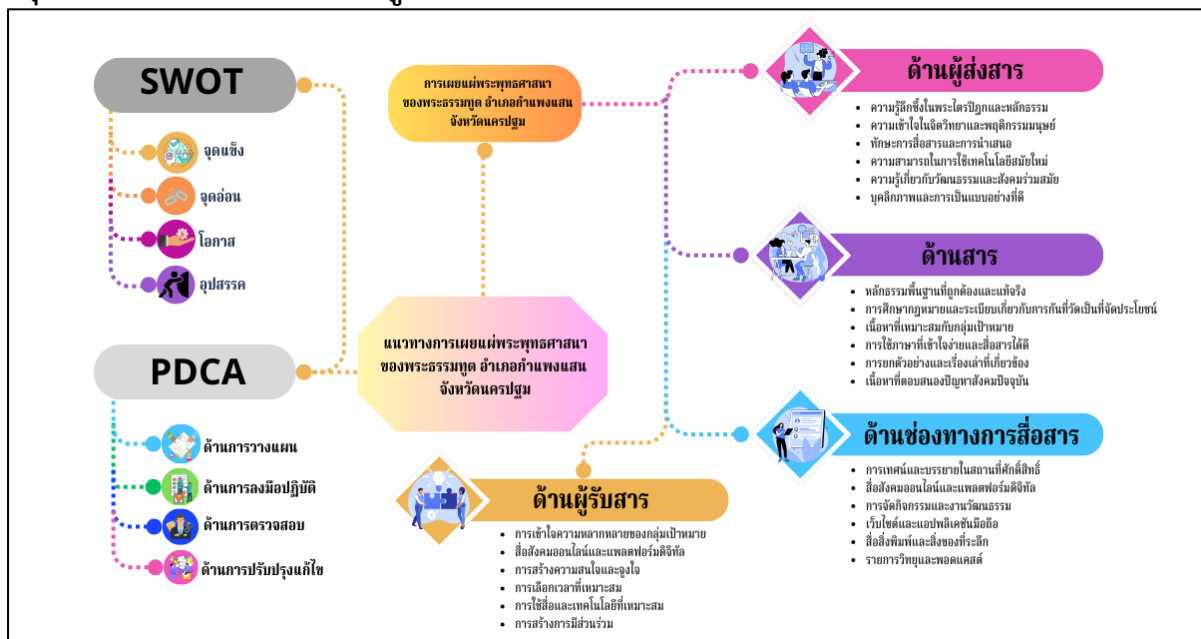
3. แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม การ เผยแผ่พระพุทธศาสนาใช้โมเดลการสื่อสาร 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ด้านผู้ส่งสาร พระธรรมทูตต้องมีความรู้ลึกในพระไตรปิฎก เข้าใจจิตวิทยามนุษย์ มีทักษะการ สื่อสารและการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านสาร เนื้อหาต้องถูกต้องตามหลักธรรม เหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย ใช้ภาษาเข้าใจง่าย มีตัวอย่างประกอบ และตอบสนองปัญหาสังคมปัจจุบัน ช่องทางการสื่อสาร ครอบคลุมการเทศน์ในวัด สื่อออนไลน์ กิจกรรมวัฒนธรรม แอปพลิเคชัน สื่อสิ่งพิมพ์ และรายการวิทยุ ด้านผู้รับสารต้องเข้าใจความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย เลือกเวลาเหมาะสม ใช้สื่อที่ตรงความต้องการ และ สร้างการมีส่วนร่วม การบูรณาการทั้งสี่องค์ประกอบอย่างสมดุลจะทำให้การเผยแผ่มีประสิทธิภาพสูง เข้าถึง ประชาชนได้กว้างขวาง และสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิเทศวิสุทธิคุณ (สมศรี สมศโค) และพระปราโมทย์ วาทโกวิโท (2565) เรื่อง กระบวนการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา โดยพุทธสันติวิธี พบว่า ปัญหาหลักของการเผยแผ่ ประกอบด้วย พระธรรมทูตไม่เข้าใจกลุ่มเป้าหมาย ขาดทักษะสื่อสารและการใช้ภาษา สื่อล้าสมัย การให้ความรู้ ไม่ตรงความต้องการ ขัดจำกัดทางกฎหมาย และขาดความเข้าใจวัฒนธรรมต่างชาติ แนวทางแก้ไขต้องศึกษา จริตผู้รับสาร ใช้วิธีการหลากหลาย ร่วมมือกับวัดนานาชาติ จัดบริการหนังสือธรรมะ วิทยุ การบรรยาย ออนไลน์ และกลุ่มปฏิบัติธรรม ตามนโยบาย “ตกปลานอกบ้าน ประสานสิบทิศ ผูกมิตรทั่วหล้า บริหารปัญญา สาริกाप้อนเหยื่อ” หลักโอวาทปาฏิโมกข์เป็นพื้นฐานสำคัญ ประกอบด้วย หลักการ 3 (ไม่ทำบาป ทำความดี ทำใจบริสุทธิ์) อุดมการณ์ 4 (ความอดทน ไม่ทำร้าย ความสงบ นิพพาน) วิธีการ 6 (ไม่กล่าวร้าย ไม่ทำร้าย รักษาประเพณี เคารพระเบียบ ความประมาท พัฒนาจิตใจ) กระบวนการเผยแผ่ใช้โมเดล RPCCC ได้แก่ วิเคราะห์ผู้รับสาร (Receiver) วางแผน (Planning) กำหนดแนวคิด (Concept) จัดเนื้อหา (Content) และ สื่อสาร (Communication) ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ส่งผลต่อภารกิจพระธรรมทูตต่างประเทศและสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพุฒิพันธุ์ จันทวิโส (จุลคนานุกิจ) (2564) เรื่อง บทบาทของพระธรรมทูตในการ เผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดสระบุรี พบว่า นักเรียนมีทัศนคติตอบบทบาทของพระ ธรรมทูตในระดับสูงทุกด้าน การทดสอบสมมติฐานแสดงว่า นักเรียนที่แตกต่างกันในเพศ อายุ และระดับ การศึกษา มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่ต่างกัน ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่

เนื้อหาไม่เหมาะสมและขาดความเป็นเอกภาพ เวลาพบนักเรียนจำกัด เทคนิคการสอนแบบเก่าทำให้น่าเบื่อ และขาดความต่อเนื่องในการติดตามประเมินผล ข้อเสนอแนะ ควรพัฒนาเนื้อหามาตรฐานที่เหมาะสม เพิ่มเวลาเรียนการสอน พัฒนาเทคนิคการสอนใหม่ และจัดให้มีหน่วยงานกำกับติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ การวิจัยนี้เปิดเผยแนวทางการพัฒนาบทบาทพระธรรมทูตให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เพื่อประโยชน์ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนอย่างมั่นคงยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดเฉลิมพร อภิวิโร (แป้นกลม) (2562) เรื่อง ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากสูงสุดคือ ด้านผู้รับสาร ด้านข้อมูล ด้านช่องทางสื่อสาร และด้านผู้ส่งสาร ตามลำดับ การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน แต่พระสงฆ์ที่มีอายุ ตำแหน่ง คุณวุฒิการศึกษาสามัญ นกธรรม และเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรสนับสนุนการเผยแผ่ในแต่ละพื้นที่ ขาดความแข็งแกร่งขององค์กรดูแลพระนักเผยแผ่ ขาดการสนับสนุนพัฒนาบุคลากร และพระนักเผยแผ่ขาดความรู้ด้านภาษาอังกฤษ วัฒนธรรม และสื่อการเผยแผ่ ข้อเสนอแนะ ควรจัดทำหลักสูตรเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ สร้างความมั่นคงขององค์กรและระบบเครือข่าย สถาปนาสถาบันพระนักเผยแผ่ พัฒนาทักษะภาษาและวัฒนธรรม และสร้างเครือข่ายเผยแผ่ผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมั่นคงยั่งยืน

สรุปผลการวิจัยและองค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสาร และลงพื้นที่ซึ่งสรุปใจความสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยใช้ทฤษฎีหลักการบริหาร PDCA คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข เข้ามา

ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

2. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูต อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ด้านผู้ส่งสารนั้น พระธรรมทูตต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนทั้งความรู้ลึกซึ้งในพระไตรปิฎกและหลักธรรม ความเข้าใจในจิตวิทยา และพฤติกรรมมนุษย์ รวมถึงทักษะการสื่อสารที่หลากหลาย นอกจากนี้ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านบุคลิกภาพ และจริยธรรม สามารถปรับตัวและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

ด้านสารต้องมีความถูกต้องตามหลักพระไตรปิฎก เหมาะสมกับยุคสมัย และสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก เนื้อหาควรครอบคลุมหลักธรรมพื้นฐานและการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง และตอบสนองปัญหาของสังคมปัจจุบัน ด้านช่องทางการสื่อสารต้องมีความหลากหลาย ผสมผสานช่องทางดั้งเดิมเช่นการเทศน์ในวัดกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างสื่อออนไลน์และแอปพลิเคชัน การบูรณาการช่องทางต่าง ๆ จะช่วยให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านผู้รับสารจำเป็นต้องเข้าใจความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายและปรับวิธีการให้เหมาะสม โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เลือกเวลาและสถานที่ที่เหมาะสม สร้างการมีส่วนร่วม และใช้เครือข่ายชุมชนในการเผยแผ่ การเข้าใจปัญหาและความต้องการของชุมชน พร้อมทั้งการเป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือ จะทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสามารถสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐควรจัดทำหลักสูตรการพัฒนาพระธรรมทูตที่เป็นมาตรฐาน โดยบูรณาการความรู้ด้านพระพุทธศาสนา ทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และการเข้าใจสังคมร่วมสมัย เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเผยแผ่ธรรมให้สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่อย่างเป็นระบบ

2. คณะสงฆ์สร้างระบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันการศึกษา ในการสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยการจัดสรรงบประมาณ จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย และพัฒนาช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อขยายผลการเผยแผ่ธรรมให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ

3. สำนักงานพระพุทธศาสนาควรจัดตั้งศูนย์ติดตามและประเมินผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับจังหวัด เพื่อกำกับดูแล วัดผลสำเร็จ และพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูลกิจกรรมการเผยแผ่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการปรับปรุงวิธีการทำงานของพระธรรมทูตให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเรียนรู้แนวปฏิบัติที่ดี ส่งผลให้การเผยแผ่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. พระธรรมทูตควรพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยการศึกษาจิตวิทยาการเรียนรู้และพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย ฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การสร้างคอนเทนต์ออนไลน์ การใช้โซเชียลมีเดีย และการจัดกิจกรรมแบบโต้ตอบ เพื่อให้การเผยแผ่ธรรมมีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย และสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น

2. พระธรรมทูตควรจัดทำแผนการเผยแผ่ธรรมเป็นรายเดือนที่มีความหลากหลายในรูปแบบและเนื้อหา โดยประสานงานกับผู้นำชุมชน โรงเรียน และองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ กำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องกับ

วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การบรรยายธรรมในงานประเพณี การจัดค่ายธรรมะเยาวชน และการให้คำปรึกษาทางจิตใจแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ

3. พระธรรมทูตควรสร้างระบบติดตามและประเมินผลการเผยแผ่ธรรมะโดยการเก็บข้อมูลผู้เข้าร่วมกิจกรรม สำรวจความพึงพอใจ และการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนเป็นประจำ เพื่อปรับปรุงวิธีการและรูปแบบการเผยแผ่ให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการวิจัยให้ครอบคลุมพระธรรมทูตในหลายอำเภอและจังหวัด เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในบริบทพื้นที่ที่แตกต่างกัน รวมถึงการศึกษาปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเผยแผ่ธรรมะ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

2. ศึกษาผลกระทบระยะยาวของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแบบผสมผสาน ติดตามผลเป็นระยะเวลาหลายปี เพื่อประเมินความยั่งยืนของการเผยแผ่ธรรมะและการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง

3. พัฒนาและทดสอบรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสมัยใหม่ เช่น แอปพลิเคชันมือถือ เสมือนจริง หรือปัญญาประดิษฐ์ โดยศึกษาประสิทธิภาพ ความเหมาะสม และการยอมรับของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เพื่อสร้างนวัตกรรมการเผยแผ่ธรรมะที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัลและสังคมสมัยใหม่

เอกสารอ้างอิง

- บัญชายุทธ นาคมุจลินท์. (2557). แนวทางการพัฒนาศาสนทายาทที่พึงประสงค์ในพระพุทธศาสนา. วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, 3(1), 137-156.
- พระครูปลัดเฉลิมพร อภิวิโร (แป้นกลม). (2562). ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ, 3(1), 20-33.
- พระครูปลัดสังวาลย์ เทวโสโร (ศรีสุข). (2563). รูปแบบการบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักพุทธบริหารการศึกษา สำหรับวัดในกรุงเทพมหานคร (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิเทศกัลยาณธรรม (ฐิติกร กลยาณธมโม) และคณะ. (2564). การพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดไทยในรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 11(3), 239-251.
- พระครูสุธรรมธวัชชัย ธมมชโย (มะที). (2565). กลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศนอร์เวย์ของพระธรรมทูตไทย (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพุทธพันธ์ จันทวิโส (จุลคณานุกิจ). (2564). บทบาทของพระธรรมทูตในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาสุริยา วรเมธี และคณะ. (2556). ศึกษาแนวคิดและหลักการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทยในสหรัฐอเมริกา (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอัสน์ อัครคุณุชโย (สืบทอด). (2566). แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตไทย วัดพระธรรมกายแห่งประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวิเทศวิสุทธิคุณ (สมัคร สมคฺโค) และพระปราโมทย์ วาทโกวิโท. (2565). กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา โดยพุทธสันติวิธี. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 13(2), 666–679.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ). (2551). พระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ 14. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.

